

SOUČASNÉ POJETÍ PŘÍPRAVY UČITELŮ PRIMÁRNÍ ŠKOLY VE VELKÉ BRITÁNII

VĚRA KREJČOVÁ

Důkaz toho, že kvalita učitelského vzdělávání není otázkou, jejímž řešením se zabývají pouze instituce vzdělávající učitele, ale že se jedná o problematiku přesahující jejich rámec, podává řada politických strategií postihujících kvalitu učitelského vzdělání. Je zřejmé, že politické orgány nemohou determinovat výsledky práce škol se stoprocentní účinností. Vždy záleží na institucích samotných do jaké míry implementují rozhodnutí vzniklá na politické úrovni do systému vlastní práce. Ve většině zemí OECD, jejichž školské systémy můžeme charakterizovat jako decentralizované, se zájem o kvalitu učitelské profese pojí s problematikou formulování nových požadavků na její výkon. Vzniká tak nový profil učitelské profese odpovídající aktuálním požadavkům vzdělávání, který v sobě zahrnuje širokou škálu vědomostí a dovedností, jimiž by měl učitel pro úspěšný výkon své práce disponovat.

Za jednu z uskutečňovaných strategií, směřující k jasnějšímu vymezení učitelovy práce a jeho kompetenci, můžeme považovat Národní kurikulum přípravného učitelského vzdělávání (*Requirements for Courses of Initial Teacher Training*). Ministerstvo školství a zaměstnanosti (*Department for Education and Employment*) v UK jej vydalo v květnu 1998. Představuje materiál integrující kvalitativní i kvantitativní požadavky na existenci a rozvoj učitelské profese. Národní kurikulum počáteční přípravy učitelů je formulováno jako doporučení, zahrnující požadavky na vzdělávání učitelů primárních a sekundárních škol (*primary and secondary teachers*). Stanovuje kritéria závazná pro všechny instituce vzdělávající učitele, tedy kritéria, která musejí splňovat studijní programy učitelství. Absolventi učitelských studií získávají učitelskou kvalifikaci, tzv. *Qualified Teacher Status*, jehož udělování je podmíněno akreditací příslušné instituce. Ta je mimo jiné požadavky úzce vázána na kompatibilitu studijních programů učitelství se standardy stanovenými v Národním kurikulu učitelského přípravného vzdělávání.

Jak jsou kritéria přípravného vzdělávání učitelů vyjádřena?

Učitelská kurikula bývají často kritizována za uplatňování dvou protikladných přístupů k tvorbě jejich obsahu. Ten se pohybuje od tendence zdůrazňovat převážně akademický obsah vzdělávání zaměřený na odbornost v předmětu na jedné straně, až po kurikulum vycházející především ze specializovaných znalostí v oblasti didaktické, orientované pouze prakticky. Způsob, kterým je zpracováno výše uvedené kurikulum představuje vyvážený přístup, v němž se pojí požadavky na odbornost v předmětech s požadavky na profesionální dovednosti nezbytné pro práci učitele.

Kurikulum je rozčleněno do několika **předmětových oblastí** pro učitele primárního i sekundárního (nižšího středního) stupně školy. Samozřejmou součástí obsahu vzdělávání učitelů primární školy tvoří příprava na práci s předškolními dětmi. Tu si mohou studenti zvolit i jako prohlubující specializaci na místo oborového předmětu. Kurikulum počátečního vzdělávání učitelů primárního stupně zahrnuje požadavky na přípravu v oblastech:

- mateřského jazyka
- matematiky
- přírodních a společenských věd
- využívání informačních a komunikačních technologií ve výuce všech předmětů

Každá z uvedených předmětových oblastí je dále strukturována do tří specifických okruhů.

Okruhy:

- a) Pedagogicko-psychologické znalosti ve vztahu k podpoře rozvoje žáka v příslušném předmětu
- b) Efektivní vzdělávací metody a metody hodnocení ve výuce příslušného předmětu
- c) Odbornost vztahující se k příslušnému předmětu

Kriteria pro učitelské vzdělání v jednotlivých oblastech jsou vyjádřena prostřednictvím požadavků na vědomosti a dovednosti budoucích učitelů, které musejí pro získání učitelské kvalifikace (Qualified Teacher Status) prokázat. Požadavky na výstupní kvality učitele jsou stanoveny velmi konkrétně, tedy i měřitelně a nevztahují se pouze k budoucím učitelům, ale samozřejmě také k jejich vzdělavatelům. Zjednodušeně vyjádřeno, vypovídají o tom, co má budoucí učitel umět a naznačují způsob, jakým by měly být vedeny vzdělávací kurzy na pedagogických školách.

Co národní kurikulum pro přípravu učitelů není:

- Není detailní deskripcí obsahu studijních programů učitelství.
- Není duplikátem kurikula národní školy, na práci v níž se studenti učitelství připravují.
- Není určující pro formální strukturu studijních programů učitelství.

Vzdělavatelé učitelů sami rozhodují o způsobu, kterým bude příprava budoucích učitelů realizována. Vzdělavatelům slouží tento dokument jako osnovný základ pro tvorbu učitelských programů koherentních s cíli vzdělávací politiky, jako podklad pro podporu profesionality budoucích učitelů. Jak již bylo uvedeno v předcházejícím textu, takto stanovená kritéria závazná pro všechny instituce

zabývající se vzděláváním učitelů, jsou jasně specifikovanými měřítky pro udělování akreditací pedagogickým školám v zemi.

Situace ve vzdělávání učitelů je komplikovaná. Obecně bychom mohli vysledovat dvě existující protichůdné tendence na poli učitelské přípravy. Na jedné straně je patrný trend k posilování autonomie učitelů v průběhu jejich práce a na straně druhé se v mnoha otázkách vztahujících se k přípravnému učitelskému vzdělání projevují snahy o uchopení celé problematiky na národní centralizované úrovni. Která z cest je tou nejvhodnější ukáží zkušenosti. Zmiňovaný materiál považuji za bohatý zdroj inspirací a to jak po stránce formální, tak i obsahové, v němž můžeme nalézt celou řadu odpovědí na otázky, jimiž se zabýváme v souvislosti s koncipováním standardů učitelského vzdělávání u nás.

Podrobnější informace včetně úplného znění Národního kurikula přípravného vzdělávání učitelů v UK je možné nalézt na internetové adrese:

<http://www.open.gov.uk/dfee/dfeehome.htm>

Literatura:

Problémy učitelské profese ve světě. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. Praha, 1997.

Requirements for Courses of Initial Teacher Training. Department for Education and Employment. Circular number 4/98. London, 1998.

AUTORKA – KONTAKT:

Mgr. Věra Krejčová,

katedra pedagogiky a psychologie Pedagogické fakulty VŠP

Hradec Králové

e_mail: vera.krejцова@vsp.cz